

DE NOORD-BRABANDER

Staat- en Letterkundig Dagblad.

ABONNEMENTS- PRIJS

Door de Stad . . . f 12.

Franko per post . . . n 14.

(Verschijnende driemaal in de week: Dingsdag, Donderdag en Zaterdag.)

DICERE VERUM QUID VETAT?

BORATIUS.

ADVERTENTIAEN:

15 cents de regel.

halve 35 cents zegel.

De beraadslagingen over het Koloniaal saldo, --

MGR. G R O O F F.

De beraadslagingen over het Koloniaal saldo zijn zeer belangrijk geweest. Vele punten van het hoogst gewigt zijn daarbij aangeroerd, welke onze aandacht overwaardig zijn. Ons voorbehoudende dezelve allen te beschouwen, willen wij ons heden bepalen bij het besprokene over de gewelddadige uitzetting van Mgr. Grooff, door den Gouverneur-Generaal van Nederlands-Indië, waarover door enkele leden het woord is gevoerd en Z. E. de minister van koloniën eenige (ongenaamde) ophelderingen aan de Kamer gegeven heeft.

Alvorens echter tot ons onderwerp te komen, moeten wij onze verwondering te kennen geven dat van de zes catholijke Verleggenwoordigers, welke onze Provincie naar de Kamer gezonden heeft, slechts drie ter vergadering aanwezig waren, toen over de koloniale aangelegenheden zou beraadslaagd worden en het dus te voorzien was dat een punt, waarbij de catholijke godsdienst een veel belang hebben moet, ter sprake zou komen. De aanwezigen waren de heeren Storm, Luyben en Sasse van Yssel; terwijl de heeren Romme en Mutgaers reeds den zaterdag te voren hunnen post verlaten hadden; wat den heer Gouverneur betreft, wij hebben het genoeg nog niet gehad te mogen vernemen, dat hij in deze aangelegene zitting zijne plaats in de Kamer bekleed heeft. De heer Jhr. van Beek en Donk, de zevende onzer Noord-Brabandsche Verleggenwoordigers, had ook voor de discussien het land verlaten; dit echter laat zich verklaren en wij kunnen het ZH WelGeb. slechts ten halve kwalijk nemen. De drie overigen zijn echter in ons oog onverschoonbaar en wij hopen dat onze Provinciale Staten het baich ter geschikter ure zullen herinneren. De transactia welke zij schijnen gesloten te hebben verschra hun geweten, en hunne zucht om aan de Regering te behagen, strekt hun, naar ons roziën, weinig tot eere.

De heer van Gollstein was de eerste, die de zaak van Mgr. Grooff op het tapjt bragt. Het deed ons genoegzaam zien, dat het teeken door eenen protestant gegeven werd; hetgeen uit dien mond zou voortkomen, was reeds voorhands

verheeren boven de verandering van partijigheid of vooringenomenheid. Naar het kort verslag van hetgeen door den heer van Gollstein is in het midden gebragt en door de *Nieuwe Rotd. Courant* is medegedeeld, bekennen wij gaarne, dat wij in den heer van Gollstein van 1846 den heer van Gollstein van 1845 niet erkend hebben.

In de zaak der Utrechtsche Kerk heeft de heer van Gollstein, indien wij goed geheugen hebben, zich in zijne beoordeeling op een geheel verkeerd terrein geplaatst, hetgeen wij toenmaals betoogd hebben. Thans echter heeft hij, waarschijnlijk bij meer beaarder overleg en voorgelicht door de polemiek, welke over deze zaak gevoerd is geworden, zich een terrein uitgekozen, waarop hij recht op zijne plaats stond. Dit strekt hem tot eere en het moge in het vervolg tot les verstreken aan allen, die zich op het kerkelijk terrein wíllen wagen, om zich eerst goed met het te behandelen onderwerp eigen te maken en de zaak onder haar waar oogpunt, zonder vooringenomenheid of hartstogt te beschouwen, na zich eerst geoeënd te hebben in de kennis, welke tot die ware beschouwing vereischt wordt.

Aldus te werk gaande kon de heer van Gollstein niet anders dan het gebeurde met den kerkvoogd afkeuren. Hij schroomt niet te verklaren dat (de Obst-Indische Regering zich in dit geval eene bemoeijng aangematigd heeft in zaken die tot de kerkelijke huishouding behooren en nog verder is gegaan door de (door den wettigen bisschop) gesuspendeerde personen te benoemen in huffne betrekkingen en waardigheden. Uit hetgeen ZEd. op den voorgrond had gesteld, namelijk de bepaling der grondwet, waarbij ieder in zijne godsdienstige regten en vrijheden is gewaarborgd, is af te leiden, dat de heer van Gollstein de handeling van den Gouverneur-Generaal beschouwt als eene inbreuk op die grondwettige bepaling. Hij juicht het dan ook toe dat de hooge regering dit ook alzoo schijnt ingezien te hebben, vermits bij besluit het radikaal der herbenoemden is ingetrokken.

Daar het separd Jaansenisten die menschen zoo bitter, schijnt te grieten, zullen wij het niet bezigen, doch zij duiden het ons niet ten kwade, dat wij weigerachtig blijven, hun den naam van Roomsche Catholijken te geven, ofschoon zekere der Rottepel te Rotterdam zich in sekere zinnende wien naam aangematigd heeft.

Wij hadden nog gaarne van den heer van Gollstein vernomen of, naar zijne zinswijze, door die intrekking wel geheel recht is gedaan aan de ongrondwettige handelwijze van den willekeurigen Gouverneur-Generaal van Nederlands-Indië; of het eveneens niet de pligt der Regering ware geweest, het onregtvaardig banvonnis, tegen den kerkvoogd uitgevaardigd, ook in te trekken en te verietigen, en of de hooge regering zich niet eene verschrikkelijke verantwoordelijkheid op den hals haalt, door Nederlands Ingezetenen in Indië zoo lang buiten het genot van hun grondwettig recht tot uitoefening hunner godsdienst te houden?

Deze punten schijnt de heer van Gollstein niet aangevoerd te hebben.

Eene zinsnede komt echter voor in het verslag van het door den heer van Gollstein gesprokene, door de *Nieuwe Rotterd. Cour.* medegedeeld, welke wij niet goed begrijpen. Wij zouden zelfs haast gelooven, dat hierin eene dwaling van den berigtgever heeft plaats gehad, die de woorden van Z. E. M. geheel verkeerd heeft verstaan of overgebragt. Men leest er immers: « Hij (de heer van Gollstein) keurt af de belemmering en de tegenwerkingen, een kerkvoogd aangedaan, zoodanig dat hij ten laatste genoopt is geworden het land te verlaten. »

Uit deze zinsnede kan niet anders afgeleid worden, dan dat Mgr. Grooff de tegenwerking en belemmeringen moede, welke hem door de Indische Regering aangedaan werden, en zich daardoor in de onmogelijkheid ziende, om de regten en pligten zijer verhevene bediening naar behooren uit te oefenen, daardoor genoopt is geworden het land te verlaten. Het besluit van den Gouverneur-Generaal van den 19 januarij dezès jaars is dat, om te bewijzen, hoe Mgr. Grooff niet is genoopt geworden het land te verlaten, maar door een banvonnis, hetwelk ons aan de ergste tijden der vervolging van de Christenen herinnert, het land verlaten is. Deze rectificatie hebben wij noodig geacht. Geldt zij den heer van Gollstein niet, is die zin namelijk, dat deze woorden niet door hem gesproken zijn, dan gelde zij voor den berigtgever, of het dagblad, hetwelk die woorden overgaf en de lezers die te aldaar aangevoerd hebben.

Na den heer van Gollstein, valte de heer Storm het woord op Waardigheid, kracht en waarheid leemden de taal van den wettigen volkverteenwoordiger. Met eene onderscheiding wierp hij al dadelijk de

king of het verwijt van zich af, dat rooringe-
nomenheid, uit geloofsbelijdenis voortspuitende,
zijne woorden leidde, door den waardigen ban-
neling, naar waarheid voor te stellen als een
voorwerp van de sympathie en bewondering
van allen van welke nasatunige kleur of
van welke geloofsheer. Met dien schetsje hij
de gevolgen van zulke daden van geweld, in-
dien zij in eene noodlottige uitlegging van art.
59 der grondwet eene rechtvaardiging moesten
vinden. Met maar al te veel regt verklaarde hij,
dat zoodanige tiranny het bestaan onzer kolonien
in een grooter gevaar bracht, dan de zoo
veel besprokene en niet angstkreten aangehaalde
ondernemingen van andere natien. Hij kan nim-
mer toestemmen, dat, hoe uitgebreid men de
autocratische magt van den Gouverneur-Generaal
ook voorstelle, die magt zich zoo ver kan
uitstrekken, dat zij ingrijpen kan op regten,
die buiten het bereik vallen van het wereldlijk
gezag.

Hij wijst op de gevolgen van zoodanige han-
delingen en vraagt of nog wel iemand, vooral
onder die duizenden, die hun vaderland vlugten,
omdat zij verstoken blijven van hunne grond-
wettige godsdienstvrijheid, het wagen zal, zich
en zijne kapitalen te wagen in een land, al-
waar daaromtrent de onderdrukking tot eene
wezenlijke tiranny is overgeslagen, en een on-
bepaalde opperheer zich het regt toekent, hem
in de teederste en dierbaarste belangen te sto-
ren.

De heer Storm eindigde met het gebruik
maken van zijn regt als vertegenwoordiger: na-
melijk met den minister af te vragen, wat het
bestuur gedaan heeft tegen de vernieuwing van
zulke daden van dwingelandij en tot geruststel-
ling der ingezetenen, zoo van de kolonien als
van het moederland? Hij vraagt welke de maat-
regelen zijn, die het bestuur genomen heeft te
dien aanzien?

Moedig heeft de heer Storm de kwestie aan-
gegrepen; en hij heeft ze behandeld met eene
finheid van takt en ontegenzeggelijke gegrond-
heid, welke hem de huld van alle vrienden
van vrijheid en de dankbaarheid der catholij-
ken in het bijzonder waardig maken.

Eindelijk heeft nog de heer Luyben over dit
onderwerp het zijne gezegd. Wij voor ons,
moeten wij het bekennen? hadden liever gezien
dat Z. Ed. gezwegen had, dan zoo te spreken.
De heer Luyben heeft zich akdadelijk op een
verkeerd terrein geplaatst, door te verklaren,
dat de eerste vijding van de uitzetting van Mgr.
Grooff hem, als *catholijk* met verontwaardiging
bezielde had. Die heer ZEd. gemeens niet alle
goede catholijken in den lande. Doch de heer
Luyben bedacht geens niet, dat hij daar niet
zat als *catholijk*, maar als *vertegenwoordiger*,
en dat daar elke ingrijping op grondwet-
tijke regten, onverschillig van wien, hem met
eene gelijke verontwaardiging moest bezielen.
Daarenboven, was het uiterst gevaarlijk de van-
hangige kwestie als *catholijk* te behandelen,
wij daar niets anders uit voort kon vloeyen,
dan het opwekken der godsdienstige haastog-
ten, die helaas! in onze tijden zoo weinig op-
wekking behoeven. Trouwens, indien de heer
Luyben zegt dat de uitzetting van Mgr. Grooff

hem, als *catholijk* met verontwaardiging heeft
bezielde, wat belet dan, dat een ander lid op
zijne beurt verklaare, dat die uitzetting hem,
als *protestant*, zoo al niet geneegen gedaan heeft,
althans onverschillig is. En wat moet er van
het vaderland worden, indien zulke geest eens
in de vergaderzaal onzer vertegenwoordigers
doordrong? Indien het antwoord op deze vraag
is, dat daaruit niets dan rampen zouden kun-
nen voortspuiten, is dan niet de plicht van
een ieder, vooral van de catholijke vertegen-
woordigers, om alles met de uiterste zorg te
vermijden, wat dien geest zou kunnen aanwak-
keren? Wij voor ons, zien in onze Vertegen-
woordigers niets anders dan mannen, die allen
eenparig werken, althans moeten werken, voor
het welzijn van het gansche vaderland en voor
de handhaving der regten van alle burgers van
den staat, zonder onderscheid. Daarom dan
ook keuren wij het gezegde van den heer
Luyben ten hoogste af en verwonderen ons niet,
dat reeds zoo meelige afkeurende stem daarover
tot ons gekomen is.

Even ontijdig en onstaatkundig vinden wij
het, dat de heer Luyben op een *on dit* aan de
Kamer heeft verhaald, dat de zaak voor het
hof van Rome gebragt is. Ontijdig vinden wij
het, omdat de heer Luyben zelf verklaart zulks
slechts vernomen te hebben, en omdat, indien
het waar is, de mededeeling daarvan door den
minister van kolonien had moeten geschieden;
onstaatkundig, omdat zoodanige revelatie ligt
eene ongunstigen indruk op de vergadering
had kunnen maken, en te regt; want men zou
al ligt kunnen vragen, wat het hof van Rome
te maken heeft met eene politieke daad van
Neerlands Gouverneur-Generaal in Indie? En
die vraag had nog meer grond gevonden in
hetgeen de heer Luyben daarop onmiddellijk
laat volgen, dat het hof van Rome alleen com-
petent is, om in dergelijke punten te beslissen.
Dit gezegde bevat, naar ons inzien evenveel
kwalingen als woorden. De meening van den
heer Luyben moege goed geweest zijn, hetgeen
hij gezegd heeft, kan de toets der rede niet
doorstaan. Hoe, het hof van Rome zou alleen
competent zijn, te beslissen of de Gouverneur-
Generaal eene daad van dwingelandij gedaan
heeft, door Mgr. Grooff uit Indie te verban-
nen? Het hof van Rome zou alleen competent
zijn, om te beslissen, of door die daad een
vergrijp heeft plaats gehad, tegen de grond-
wettige regten van Nederlanders? En dit zou
het wezen, wat aan de uitspraak van het hof
van Rome zou onderworpen worden?

Nee, mijnheer Luyben, gij dwaalt. De eer-
ozer regering, de eer der catholijken en van
hunne Kerk verdert dat wij het u zeggen: gij
dwaalt! De wettigheid of onwettigheid van de
uitzetting van Mgr. Grooff hangt niet af van
de beslissing van het hof van Rome. Die on-
wettigheid is uitgemaakt; met de grondwet in
de hand is zij bewezen. De Gouverneur-Generaal
heeft eene ingrijpende hand geslagen op
de regten van den bisschop en op de vrijheid
des catholijken. Die voor u gesproken hebben,
de heeren van Goltstein en Storm, hebben het
bewezen.

Ook wij zijn onderrigt, en sedert lang, dat

de zaak voor het hof van Rome aauhaagig is,
maar niet om te doen beslissen, of de Gouver-
neur-Generaal wettig of onwettig gehandeld
heeft; maar, zoo wij wel onderrigt zijn, en
wij antenek van ja, om te doen beslissen, of
Mgr. Grooff naar Java zal terugkeeren dan wel
of hem een opvolger zal gegewe worden. Tot
deze beslissing is, wij bekennen het, het hof
van Rome alleen competent. Althans wij er-
kennen aan de Regering de magt niet, om uit
eigen beweging de uitzetting van Mgr. Grooff
als een *fait accompli* te beschouwen en hem
van zijnen titel van Vicaris-Apostoliek te be-
rooven. Omtrent dit punt wordt Rome's be-
slissing afgewacht, en welke ook die beslissing
wezen moege, wij zullen ons aan uwe zijde,
aan de zijde van alle catholijken en aan die
van den eerw. bisschop van Canea scharen,
om dezelve te eerbiedigen.

Wij hebben vernomen de gezegden van den heer
Luyben bepaaldelijk te moeten optalen, omdat
het ons leed zou doen, indien de zoo onvoorzigtig-
door ZEd. geuete woorden op rekening werden
gesteld van het catholijk beginsel. Wij hebben
het vrijmoedig gedaan. ZEd. duide het ons te
goede; wanneer ZEd. als *catholijk* de zaak
nader overwegen wil, zal hij er ons welligt
dank voor weten.

Thans hebben wij nog het antwoord van den
minister te beschouwen; doch wij moeten voor
beden dit werk staken, en willen liever een
opzettelijk artikel aan dat merkwaardig ant-
woord wijden.

KOPPENHAGEN 27 oktober. Wij vernemen uit
eene zekere bron dat de laatste handtoegeslagen is aan
eene memorie, welke het gouvernement aan al-
de hovenrijten zal en waarin het aan de groote
mogendheden de bewegredenen zal blootleggen,
waarop het zijne regten grondt in de zaak der her-
togdommen Sleeswijk en Holstein. Het opstellen
van dit verdrag behoorde eigenlijk tot de taak
van het ministerie van buitenlandsche zaken,
maar het is in het kabinet zelf opgesteld, uit-
breikte van des geheer dijonderse omstandigheden,
welke daarmede in verband staan.

SLEESWIJK 20 oktober. De vergadering der
Stenden heeft gisteren, ondanks den tegenstand
van den commissaris des konings, met eene meer-
derheid van 39 stemmen tegen 3 naar eene een-
missie verzonden het voorstel van den staatsraad
Ladete, strekkende om het koninklijk bevel van
den 7 september uwaerlij het provinciebestuur
der Verleggen te veranderen is, aan de goedken-
ning der Stenden te onderwerpen. Men twijfelt
niet of dit voorstel, hetwelk een onmiddellijk
atkeuring van het besluit in zich behelst, zal
met eene groote meerderheid aangenomen worden.

ZWITSERLAND.
BASEL 31 oktober. Vergaderen avond heeft de
raad met eene groote meerderheid het voorstel tot
de herziening der Constitutie aangenomen. Eene
commissie van vijf leden is benoemd om een
ontwerp te bereiden. Geen enkel der Commis-
saris heeft zich over het voorstel der herziening
uitgelaten, ofschoon eenigen na vele moede toe-
stemming hebben. De meeste behooren bepaaldelijk
tot de partij der hervorming.

DUITSCHLAND.
WURTEMBERG 29 oktober. Wij vernemen uit een
goede bron, dat de koning van Beieren aan al

meenten van zijn rijk de magtiging verleend, om gedurende twee jaren de afdoening van schulden te staken en de summen, welke aan tot dat doel aangewend moesten worden, te besteden, om aan de behoeftige klassen goedkoop voedsel te bezorgen. Dertig duizend guldens zijn aangeworpen, om aan de armen van ons district werkverschaffen; en aan de voorraadzolders van de regering is bevel gegeven, om koren tegen lage prijzen te leveren aan de behoeftige distrikten van Neder-Frankrijk en Asschaffenburg.

KEULEN 3 november. Na de vacantie zal de duitse Bondsdag zich bezig houden met het voorstel van het gouvernement van Baden, betrekkelijk het ten uitvoer leggen der beloften, welke in de bondsovereenkomst over de vrijheid van drapers voorkomen. Men verzekert dat alle constitutionele staten van den Bond zich met het voorstel van Baden vereenigen zullen. Men is nieuwsgierig naar het gedrag, hetwelk Pruisen bij die gelegenheid houden zal.

— De *Köln. Zeit.* deelt de volgende wijzigingen mede, welke bij de laatste vergadering der Verteenwoordigers van het Tolverband in het varief gemaakt zijn.

- 1° De uitvoer van ruwe katoen is vermindert van fr. 3.75 op fr. 2.50 per kilogramme.
- 2° De katoenen garens, al of niet met wol of vlas vermengd, niet gebleekt, zullen, even als de watten fr. 22.50 in plaats van fr. 15 de 100 kilogramme bij den invoer betalen.
- 3° Verwhout in blokken vrij van invoerregten, doch met fr. 2.30 bij den uitvoer.
- 4° De grenslinie, met den invoer van sommige soorten van ijzer begunstigd, is uitgebreid tot aan den Donau.
- 5° De regten van invoer op garens en katoenen, geweefde stoffen zijn bepaald als volgt: grijs paklienen en zeildoek, 3 fr.; ongebleekt, onbereid linnen en katoen 30 fr.; wit, geveerd, gedrukt linnen, bereid of van gebleekt garen gemaakt, gebleekt of anderszins bereid katoen, linnen voor stoffen, bedlakens, tafellakens en handdoeken, ongebleekt of gebleekt, in het groot en bij stukken, linnen kielien, linnen voor het lijf, nieuw, 150 fr.; linten, neteldoeken, franje en galons, gaas, kamerdoek, geweven borduursel, koord en kordonnets; gebreide gederen; garens vlechten 225 fr.; kant van linnengaren 450 fr. Alles bij de 100 kilogrammen.
- 6° Langs de grenzen van af Oberwippenthal in Saksen, en uitkomende op het eiland Schuster in het land van Baden, zullen de hagedissen tegen een regt van 5 fr. ingevoerd kunnen worden; de stieren voor de fokkerij en de koeijen fr. 3.75; lastdieren fr. 2.50 per hoofd.
- 7° Zullen niet beschouwd worden als stoffen van gevolve wol, dan die waarin de wol door het vullen tot uit zal gemaakt zijn.

De linnengaren en katoenen en watten stoffen blijven op de oude regten.

ENGLAND
LONDON 4 november. Heden is het Parlement *pro forma* door eene koninklijke commissie verdaagd. De lord kanselier heeft in het huis der gemeenten verklaard dat het Parlement tot den 12 januarij verdaagd is, op welken dag het weder tot afdoening der zaken zal bijeenkomen.

SPANJE EN PORTUGAAL
MADRID 31 oktober. Een dekreet, heden door de *Cortes* medegeleefd, geeft nog eenige uitbreiding aan het dekreet van amnestie, voor zekere gevallen betrekkelijk militaire verordeningen.
— Het dekreet van de ontbinding der *cortes* is heden niet uitgevaardigd, zoo als men had verwacht. Men wil zelfs weten dat het ministerie de tegenwoordige *cortes* behouden zal.

— Een leest in *La Opinion*. Het schijnt dat

het portugeesch gouvernement sterk op eene interventie van Spanje aandringt. Men zegt dat de engelsche ambassadeur te Madrid eene nota aan den heer Isturitz overhandigd heeft, waarin de verklaring wordt afgelegd, dat de eerste schrede van eenen spaanschen soldaat op portugeesch gebied het teeken zou zijn van eenen oorlog tusschen Spanje en Engeland.

— Het spaansch gouvernement heeft heden geene tijdingen uit Portugal ontvangen. Men is algemeen zeer ongerust over den uitslag van den aangevangen strijd; en men vreest dat indien de koning gedwongen wordt zich te verwijderen, zulks aanleiding zal kunnen geven tot eenen oorlog, waarvan de gevolgen onberekenbaar zijn.

— Een dagblad uit Madrid zegt, dat bij het afzenden der laatste tijdingen uit Lissabon, eene groote ongerustheid in die hoofdstad heerschte over de aanadering der troepen van de beide delingen.

FRANKRIJK
PARIS 5 november. De hertog en de hertogin van Montpensier zijn gisteren namiddag ten half drie ure te St. Cloud aangekomen en door de vergaderde koninklijke familie ontvangen.

— Men zegt dat lord Normanby eenen brief ontvangen heeft van den heer Fergus Graham, engelschen consul te Bayonne, waarin hem voldoende verklaringen gegeven worden over zijne afwezigheid uit Bayonne bij den doortocht van den graaf de Montpensier en dat hij zich gehaast heeft dezen brief aan den heer Guizot mede te deelen.

De *Presse* wedspreekt de bijzonderheden, welke verhaald zijn over het gedrag van dien consul en zegt dat de engelsche consul zich bij die gelegenheid uit Bayonne verwijderd heeft, even als de heer Bulwer zich bij de intrede der prinsen te Madrid verwijderd had.

— Men vermoent dat de engelsche ambassadeur te Parijs, lord Normanby, niet met de overige leden van het corps diplomatique naar St. Cloud gegaan, om bij den hertog van Montpensier toegelaten te worden.

— Het dagblad *la Presse* verzekert dat de heer Guizot eindelijk het wederantwoord ontvangen heeft van lord Palmerston op zijn antwoord betrekkelijk de spaansche huwelijken. Dit stuk waarvan de lezing een uur geduurd heeft, bestaat, volgens de *Presse*, honderd bladzijden; doch indien het langdradig en verward is, de bijkijheid eischt tevens te verklaren, dat het geen enkel nieuw argument voert brengt, geene enkele tegenwerping, welke niet reeds door de diverse versies is opgehelderd.

BERTOENBOSCH den 9 November
Z. M. de Koning is den 5 november te Tilburg middag een uur 12 ure, vergezeld van Hoogstedeszelfs adjutant jonkvr. Berke van Gend, thier aangekomen en aan Hoogstedeszelfs paleis, aan hetwelk door de dienstdoende schutterij de eerewach was betrokken, afgestapt; reeds van af den vroegen morgen waren vedettes van het regiment lanciers aan het paleis geplaatst en wapperden eene menigte vlaggen van vrees, publieke en particuliere gebouwen. Naar men verneemt zal Z. M. tot zaterdag alhier verblijven.

— Z. M. de Koning is th. zaterdag nacht uit Tilburg vertrokken, zijne reis naar Limburg voortzettende.

— Naar wij vernemen heeft bij gelegenheid der Nieuwkerkse kerms het vogelschieten plaats gehad op den 7 oktober II; door de schutterij van St. Joris aldaar, waar de eerste prijs, bestaande in eenen fraagen schotel, behaald is door de mr. P. J. H. Wassenaar van Gussenoord. Om het aandenken dezer gebeurtenis te bewaren, heeft de voormelde schutterij in den schotel het beeld van St. Joris laten graveren, met een toepasselijk opschrift.

— Naar men van goed-rhand vernemen heeft het

Zijne Maj. onzen geëerbiedigden Koning, behaagd, aan de heeren Elinkhuizen en Schroot te s' Hage aan te besteden den opbouw van een aanzienlijk getal heilige en voorname woonhuizen, bezijden de in gotischen stijl gebouwde, nu bijkans voltooide, kolossale militaire Manège, welke om haren sierlijken bouwtrant, en bepaaldelijk ook om hare bewonderenswaardige glazen kap, zeer geroemd, ja in hare soort eenig genoemd mag worden. Maar te meer nog zal deze manège den doorluchter Bouwheer tot ter en de residentie tot nut verstreken, daar zij inwendig zoodanig is ingerigt, dat dezelve, bij strenge winters, zal kunnen dienen tot verwarmingszalen voor behoeftigen, die aldaar kostelooze verwarming en, zoo men ons verzekert, tevens voeding van wege Z. M. zullen erlangen.

De opbouw der bedoelde woonhuizen behoeft aan een groot aantal werklieden van onderscheidene ambachten, voor meer dan drie jaren arbeidsaanzienlijk niet men het reeds op Zr. Ms. landerijen tegenover de koninklijke manège, met een aantal behoeftigen (aan welke op deze wijze gedurende het op handen zijnde gure jaargetijde werk wordt verschaft) bezig om die landerijen in te rigten tot een openbaar wandelpark, waarvoor reeds dagelijks heester- en andere gewassen van elders worden aangevoerd.

— Men verneemt dat de plaats en andere stukken, betreffende de daarstelling van eene zeehaven te Scheveningen, thans ter beoordeeling zijn verzonden aan het bestuur dezer stad. Men wil tevens weten dat aan dat bestuur de vraag is onderworpen voor hoeveel de stad s' Gravenhage in de kosten tot daarstelling zal willen bijdragen.

— Een door de leden der vereeniging ter bevordering van de belangen des boekhandels geteekend verzoek, ter verkrijging van gratis voor den heer van Hulst, veroordeeld tot twee jaren gevangenisstraf, wegens eene beoordeeling van Zr. Ms. Troonrede, in den *Politischen Snelwagen*, zal, naar wij vernemen, eerlang tot dat einde aan Z. M. worden aangeboden.

— Den 5 dezer is voor den Hoogen Raad *in revisie* behandeld geworden de bekende zaak van den Staat der Nederlanden tegen Hoogeland, betrekkelijk de verpleging en opvoeding van een kind ten laste van den Staat, uit huisgezinnen, waarin er zich zeyen in leven bevinden. De president en vice president, benevens tien leden van den raad, hadden thans zitting. Mr. Faber van Riemsdijk heeft op nieuw de ongehoudenheid van den Staat tot die verplichting volgehouden. Mr. Wintgens daarentegen heeft het arrest van den Hoogen Raad, kamer van burgerlijke zaken in deze zaak gewezen, verdedigd. De procureur-generaal, Mr. van Maanen, die ontoger voor de gehandhaafd van den Staat heeft geconcludeerd, dat heden over acht dagen zijne conclusie in deze zaak nemen.

S' HAGE 4 november. Heden heeft het provinciaal Hof van Zuid-Holland uitspraak gedaan in de zaak van den heer G. A. Thibon, uitgever der *Arnhemse Courant*, tegen de Staat.

Het Hof heeft, in substantie overwogen, dat de beklagde heeft erkend te zijn de drukker, uitgever en verspreider van de *Arnhemse Courant* bepaaldelijk van het n. 221 van 6 november 1853, waarin voorkomt het artikel *Vreemde Dingen*, geteekend D. D., van welk artikel de beklagde geweigerd heeft den schrijver te noemen, doch de verantwoordelijkheid van hetzelfde heeft op zich genomen. Het Hof heeft, in de overige punten, de Staat in het gelijk gesteld. Het Hof heeft, in substantie overwogen, dat de beklagde heeft erkend te zijn de drukker, uitgever en verspreider van de *Arnhemse Courant* bepaaldelijk van het n. 221 van 6 november 1853, waarin voorkomt het artikel *Vreemde Dingen*, geteekend D. D., van welk artikel de beklagde geweigerd heeft den schrijver te noemen, doch de verantwoordelijkheid van hetzelfde heeft op zich genomen. Het Hof heeft, in de overige punten, de Staat in het gelijk gesteld.

en van hoon en smaad tegen den persoon des konings gepleegd;

dat ter verdediging van den beklagde hoofdzakelijk is aangevoerd dat bij het beklagde artikel geen sprake was van de waardigheid, veel minder van den persoon des konings; dat het artikel bevatte eene bij de wet geoorloofde beoordeeling van eene regeringsdaad; dat de waardigheid des konings slechts zijne onschendbaarheid betéekende; dat een minister was aangewezen als de steller der troonrede, en dat in allen gevalle, hier geen boos opzet aanwezig was;

dat bij art. 1 der wet van 1 juni 1830 over verschillende misdrijven wordt gehandeld, als van aanranding van de waardigheid des konings, aanranding van het gezag des konings, en van hoon en smaad den persoon des konings aangedaan;

dat de wetgever met straffen bedoelende de aanranding van het gezag des konings, den zedelijken persoon, de autoriteit heeft willen waarborgen;

dat hij door de aanranding der waardigheid te straffen, het koningschap heeft willen beschermen, tegen het, als hatelijk of bespottelijk doen voorkomen; van hetgeen in die hoedanigheid door den koning wordt verricht;

dat ook en uit de etymologie en uit de uitdrukkingen der grondwetten van 1814 en 1815, verzeleken met de wetten van 17 mei 1819, 1 juni 1830 en september 1835, ten duidelijke blijkt, dat door het woord waardigheid des konings bedoeld wordt *la dignité du Roi*;

dat er overigens geene reden denkbaar is, waarom de wetgever, bedoelende de onschendbaarheid des konings, deze uitdrukking niet zou hebben gebezigd, en dat juist uit art. 2, waar die waardigheid niet wordt beschermd ten opzichte van de leden van het koninklijk huis, ten duidelijke blijkt, dat die omstandigheid daaraan is toe te schrijven, dat die leden geene, aan het koningschap inherente, waardigheid of digniteit bezitten;

dat het beklagde artikel is gerigt tegende door den koning uitgesproken troonrede bij de opening der staten-generaal in 1845, en dat het den hove gebleken is, dat in het aangeklaagde artikel van de *Arnhemse Courant*, en dus in een gedrukt en verspreid geschrift en in dien in het openbaar, die troonrede is geplaatst in een verachtelijk, hatelijk en bespottelijk daglicht;

dat de plegtige toespraak door Z. M. den koning bij die gelegenheid gehouden is, eene koninklijke handeling, eene daad des konings, in zijne waardigheid als koning verricht, al ware het ook, dat tot de samenstelling der rede, konings ministers hadden medegewerkt;

dat derhalve, door die troonrede in een verachtelijk, hatelijk en bespottelijk daglicht te stellen, de waardigheid des konings is aangezaad;

dat het hof tevens de overtuiging heeft bekomen, dat ten dege is gehandeld boosaardiglijk, vermits bij de inzage van dat artikel, er zelfs niet gedacht kan worden aan eene beoordeeling of zelfs eene scherpe kritiek, maar dat de kemelijke bedoeling des schrijvers alleen was, om te krenken en te grieven, door eene aaneenschakeling van beleedigende uitdrukkingen, zonder dat het aangevoerde, alsof men een minister beduilde, in die beschouwing regtens eenige wijziging kan te weeg brengen;

dat voorts niet gebleken is, dat bij de bedoelde zinsrede des konings gezag is aangerand, en dat de beklagde misdien op dat punt behoort te worden vrijgesproken;

dat evenwel is gebleken, dat de persoon des konings is gehoon en gesmaad, daar hij voor zoo ver in die door den schrijver persoonlijk hoon moet zijn gepleegd, deze niet is gerigt is geweest tegen den hoogen persoon van Z. M. den koning, maar tegen hoon en smaad, en dat derhalve in deze zaak aanranding van het gezag, hoon en smaad jegens den persoon des konings, aanwezig is.

Op vragende deze gronden heeft het hof verklaard het vonnis van uitspraak der aanranding van het gezag van 6 januari 1846, en voorts G. A. Thieme, verklaard niet schuldig aan het boosaardig en openbaar aanranden van het

gezag of aan het hoonen en smaden van den persoon des konings, doch hem schuldig verklaard aan het boosaardig en openbaar aanranden van de waardigheid des konings, met veroordeeling van den schuldig verklaarde tot eensd corponale gevangenis voor den tijd van twee jaren, en in de kosten. (Naar wij vernemen, heeft de heer Thieme tegen dit arrest onmiddellijk cassatie doen aanteekenen).

MAASTRICHT, 5 november. Daar sedert geruimen tijd alhier ter stede geruchten in omloop waren, nopens de voorgenomij plaatsing van het station voor den Maastrietschen-Akenschen spoorweg, welke die plaatsing opgaven als zeer uadeelig te zijn, voor het algemeen belang van den handel, hebben eenige achtenswaardige ingezetenen een verzoek aan Z. M. ingediend, waarin zij H. D. verzoeken, om het thans ter goedkeuring aangeboden plan tot den bouw van gemeld station te willen afkeuren, en te willen gelasten dat men, in stede van het station, buiten de stad te plaatsen, hetzelfde midden in de stad doe oprigten. (A. H. B.)

LATERE BERIGTEN.

Mgr. Bofondi, auditor en deken der Rota is den 22 oktober naar Ravenna vertrokken met eene lastgeving van den Paus. Men gelooft algemeen dat hij tot Isgrat diers stad zal bevoenid, en daarna met nog een aantal andere prelaten, tot het kardinaalschap zal verheven worden.

Men verzekert dat de Paus het Vatikaan niet zal betrekken, maar het Quirinaal voor zijn gewoon verblijf houden.

De H. Vader heeft de concessie tot twee ijzerbanen verleend, de eerste van Rome naar Bologna, de tweede van Rome naar Civita Vecchia. De kosten dezer twee wegen worden geraamd op 78,500,000 fr. Santan-Anna heeft Mexico verlaten aan het hoofd van 1500 man kavalerie, 1000 man infanterie en 8 stukken geschut; hij begeeft zich naar San Luis van Poutosi, alwaar hij zich aan het hoofd zal bevinden van 6 a 7000 man. Hij schijnt echter besloten te hebben met de Vereenigde Staten in onderhandeling te treden. Tevens heeft hij de kooplieden gedwongen tot eene leening van 2 millioen dollars en de geestelijkheid verplicht, dezelve op hare goetren te waarborgen.

Een brief uit München verkent dat de gezondheids-tuustand van den prins von Metterlich ernstige bezorgdheid wekt. Het schijnt dat die staatsman aan de behandeling der zaken geheel vaarwel heeft gezegd, en zich bepaald bij het diten van zijn gevoelen over de aangelegenheden van algemeene staatkunde.

Thans meldt men dat de engelsche ambassadeur te Madrid een nota aan zijn gouvernement, uitgevaardigd heeft, waarbij hem gemeld wordt dat Engeland zich niet tegen eene spaansche interventie in Portugal verzetten zal.

De Gazez van 1 nov. deelt het decreet mede tot ontbinding der cortas, tot de nieuwe verkiezingen, en tot bijeenroeping der nieuwe cortas, op 25 december.

Advertentien.

Heiden beviel voorspoedig van een ZONN, MARIA VAN MERRWIJK, echthedenot van H. VAN BAER, Apotheker, al Boesch, 8 November 1846.

Getrouwd: W. VAN BERUM TOT DEN HULST, en C. F. M. VAN DER BRIDDEN, Bindaren, den 5 November 1846.

Getrouwd: A. J. VAN DER REIJDEN, en S. G. VAN REKUM TOT DEN HULST, Stratum: ten huize Hing, dan 5 November 1846.

Getrouwd: A. J. VAN DER REIJDEN, en S. G. VAN REKUM TOT DEN HULST, Stratum: ten huize Hing, dan 5 November 1846.

Eene TUVROUW uit den faubourentrand, Weduwe, met een kind en van de Roomsche Katholieke Godsdienst, wenscht te ver der verstaapste Dorpen of kleine Steden van Noord-Brabant, bij zeer zindelijke heeren gelegenheid te vinden tot inwoning met kost, enz. tegen matigen prijs. Reflecterende gelieve zich te adresseren onder Letter W. y. Drievan franco, bij den Drukker dezer.

De Vendu-Meester VAN DONGEN, heeft ocer bekend te maken, dat hij op Woensda den elfden November aanstaande, des namiddags ten twee ure, in zijn nieuw daargestelde verkoopzaal in de Orthenstraat te 's Bosch, zal verkoopen eene part MANUFACTUREN, verschillende soorten van nieuwe en oude KUGCHELS en andere MOBILIAIRE GOEDEREN; alles des voormiddags van 10 tot 12 ure voor een ieder te zien.

Zullende de verkooping en wkelijks aldaar gecontinueerd worden, waartoe hij zich voortdurand in ieders guust en recomandatie is aanbevelende.

J. J. ARKESTEYN en ZONN, Boekdruker, Kors en Boekhandelaren te 's Hertogenbosch, hebben alom verkrijgbaar gesteld:

Benigt van in teekening op de LELIENHOF Bibliotheek bij maandelijksche afleveringen, prijs het halfjaar, voor zes N^os, met fraai Gelithographeerd plaatje en ongeveer 150 bladzijden Kl. 12mo. f 1.80; (N° 1 ligt ter inzage.)

Berigt van in teekening op eene tweede fratische uitgave van SAILERS volldig Leer- en Gebedenboek, uit het Hoogduitsch vertaald door den Welverwaarden Heer M. A. VAN STEENWIJK, R. C. Pastoor te Amsterdam, kerkelijk goedgekeurd; (beide met uitvoerige prospectusser.)

BENEVENS:

WIEDEMANN. Algemeene Wereldgeschiedenis Gr. 8vo. 4. dl. 3^e Afslevering . . . f 2.00.

Hetzelfde Werk in Gr. 12mo . . . f 1.20.

WIEDEMANN. Geschiedenis van Frankrijk, onder het keizerlijk bewind, zijnde een onmiddellijk vervolg op de geschiedenis der fransche omwenteling . . . f 2.00.

De kleine Sterre- Natuur- en Scheikundigen door P. P. HENNEQUIN, vrij vertaald uit het Fransch, door W. H. H. Ryks-waarborg, Beschrijver der gouden en zilveren werken. f 0.40.

De boetedoening "Zondaar", gebedenboek voor R. C. gevangenen, goedgekeurd, in bezam gebonden . . . f 0.30.

Leesboekje voor kinderen, die den vaderland goedde denkbeelden in de gedachten door D. BAZENDIJK, tweede verbeterde druk. Kl. 8°. 48 Bladz. . . f 0.10.

Grammarkt

van 's HERTOGEN BOSCH, Vrijdag en Zaterdag 6 en 7 Novem 1846. ROGGE 7/9.25 / 9.85 a / 10.00. BOEKWERT 65.50 / 6.50 a / 6.85. DAVER 3.15 / 3.50 a / 3.75.

Beurs van Amsterdam.

Zaterdag 7 November ten 4 ure. W. S. 21 pCl. 58¹/₂, 11. Dito 3 pCl. 70¹/₂. Dito 3 pCl. 70¹/₂. Dito Certific. 4 pCl. 92¹/₂. Handelsm. 173¹/₂. Dito 3 pCl. 3 39¹/₂, 40 Dito 4 pCl. 38¹/₂, 3. Guld, Rente 5 pCl. 85¹/₂.

OPGAVEN van de Hoofden der Rivieren de Maas te Grave en van de Dijkzette 's Bosch, van den 11 November 1846.

MAAS TE GRAVE.		DIJKZETTE 'S BOSCH.	
BOVEN AP.	ONDER AP.	BOVEN AP.	ONDER AP.
Nov. ell. dm.	Nov. ell. dm.	Nov. ell. dm.	Nov. ell. dm.
10 10 0	10 10 0	10 10 0	10 10 0
11 11 0	11 11 0	11 11 0	11 11 0
12 12 0	12 12 0	12 12 0	12 12 0
13 13 0	13 13 0	13 13 0	13 13 0
14 14 0	14 14 0	14 14 0	14 14 0
15 15 0	15 15 0	15 15 0	15 15 0
16 16 0	16 16 0	16 16 0	16 16 0
17 17 0	17 17 0	17 17 0	17 17 0
18 18 0	18 18 0	18 18 0	18 18 0
19 19 0	19 19 0	19 19 0	19 19 0
20 20 0	20 20 0	20 20 0	20 20 0
21 21 0	21 21 0	21 21 0	21 21 0
22 22 0	22 22 0	22 22 0	22 22 0
23 23 0	23 23 0	23 23 0	23 23 0
24 24 0	24 24 0	24 24 0	24 24 0
25 25 0	25 25 0	25 25 0	25 25 0
26 26 0	26 26 0	26 26 0	26 26 0
27 27 0	27 27 0	27 27 0	27 27 0
28 28 0	28 28 0	28 28 0	28 28 0
29 29 0	29 29 0	29 29 0	29 29 0
30 30 0	30 30 0	30 30 0	30 30 0

De O. te 's Bosch is 4 el 11 duim boven AP.

Ter Drukkerij van D. A. A. DE ROOY te 's Bosch.